

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи
Національного університету
«Львівська політехніка»

д.т.н., проф.

Іван ДЕМИДОВ

«31»

2023 р.

ВИТЯГ

з протоколу №1/2023
фахового семінару

Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
від «30» січня 2023 р.

1. ПРИСУТНІ: 12 із 12 членів професорсько-викладацького складу Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»:

1. **Ортинський Володимир Львович** – директор Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти, доктор юридичних наук, професор;
2. **Гарасимів Тарас Зеновійович** – професор кафедри теорії права та конституціоналізму, доктор юридичних наук, професор;
3. **Жаровська Ірина Мирославівна** – професор кафедри теорії права та конституціоналізму, доктор юридичних наук, професор;
4. **Ковальчук Віталій Богданович** – завідувач кафедри теорії права та конституціоналізму, доктор юридичних наук, професор;
5. **Гумін Олексій Михайлович** – завідувач кафедри кримінального права і процесу, доктор юридичних наук, професор;
6. **Макарчук Володимир Степанович** – професор кафедри теорії права та конституціоналізму, доктор юридичних наук, професор;
7. **Сливка Степан Степанович** – професор кафедри теорії права та конституціоналізму, доктор юридичних наук,

професор;

8. **Личенко Ірина Олександрівна** – завідувач кафедри цивільного права та процесу, доктор юридичних наук, професор;

9. **Хомишин Ірина Юріївна** – професор кафедри адміністративного права та процесу, доктор юридичних наук, професор;

10. **Канцір Володимир Степанович** – професор кафедри кримінального права і процесу, доктор юридичних наук, професор;

11. **Сірант Мирослава Миколаївна** - професор кафедри теорії права та конституціоналізму, доктор юридичних наук, професор;

12. **Забокрицький Ігор Ігорович** – доцент кафедри теорії права та конституціоналізму, доктор юридичних наук, доцент.

З присутніх – 12 докторів наук – фахівці за профілем представленої дисертації.

Голова засідання – **Ортинський Володимир Львович** – директор Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти, доктор юридичних наук, професор.

2. СЛУХАЛИ: Доповідь кандидата юридичних наук, судді Львівського окружного адміністративного суду **Грень Наталії Михайлівни** за матеріалами дисертаційної роботи, яку вона виконувала самостійно на тему: «Дискримінація за віком: правовий аспект», представленої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 - теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Тему дисертації **Грень Н.М.** затверджено Вченою радою Національного університету «Львівська політехніка» (протокол №90 від 24 січня 2023 року).

По доповіді було задано 11 питань, на які доповідач дала мотивовані та ґрунтовні відповіді. Питання задавали:

- *Макарчук В.С.* – професор кафедри теорії права та конституціоналізму, доктор юридичних наук, професор;

- *Сливка С.С.* – професор кафедри теорії права та конституціоналізму,

- доктор юридичних наук, професор;
- *Жаровська І.М.* – професор кафедри теорії права та конституціоналізму, доктор юридичних наук, професор;
 - *Гумін О.М.* – завідувач кафедри кримінального права і процесу, доктор юридичних наук, професор;
 - *Канцір В.С.* – професор кафедри кримінального права і процесу, доктор юридичних наук, професор;
 - *Гарасимів Т.З.* – професор кафедри теорії права та конституціоналізму, доктор юридичних наук, професор;
 - *Личенко І.О.* – завідувач кафедри цивільного права та процесу, доктор юридичних наук, професор;
 - *Хомішин І. Ю.* – професор кафедри адміністративного права та процесу, доктор юридичних наук, професор

3. ВИСТУПИ ПРИСУТНІХ:

З оцінкою дисертації Грень Наталії Михайлівни виступили рецензенти:

- д.ю.н., проф. Макарчук Володимир Степанович, професор кафедри теорії права та конституціоналізму Національного університету «Львівська політехніка» (спеціальність 12.00.01 - теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень);
- д.ю.н., проф. Сірант Мирослава Миколаївна, професор кафедри теорії права та конституціоналізму Національного університету «Львівська політехніка» (вчене звання професора за кафедрою теорії права та конституціоналізму);
- д.ю.н., доц. Забокрицький Ігор Ігорович, доцент кафедри теорії права та конституціоналізму Національного університету «Львівська політехніка» (спеціальність 12.00.01 - теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень).

Макарчук Володимир Степанович зазначив, що однією з провідних ознак, базових характеристик сучасних розвинених демократичних держав є гуманізм, тому проблема протидії дискримінації за будь-якою ознакою є актуальним питанням юридичної науки. Наявні сьогодні проблеми та виклики, що стоять перед вітчизняною правовою системою, зумовлюються низкою причин, серед яких основними є незадовільний стан соціального розвитку та прогалини в інституційному регулюванні наукового потенціалу галузі, що суттєво стримує її структурну трансформацію. Сталий розвиток системи протидії дискримінації є драйвером підвищення якості людського капіталу, що

прямо зумовлює необхідність пошуку резервів для нарощування її наукової складової частини.

Актуальність дослідження підтверджує беззаперечний факт відсутності належної правової практики у цій сфері. Проблема вікової дискримінації є особливо поширеною в суспільній реальності, проте практично не розробленою у світні гуманітарних наук. Вказане негативно впливає на захист прав людини, оскільки відсутні виважені практичні аспекти імплементації належних стандартів рівності в національну правову систему.

Цінність наукової праці Грень Н.М. вбачається не тільки у новизні, але й у комплексності розкриття питання, оскільки дисертаційне дослідження репрезентує видові сфери дискримінації за віком у різних її проявах, зокрема у світлі порушення права на працю, медичних прав людини та у соціально-комунікативній сфері. Схвально оцінено положення, що розкриваються при аналізі форм дискримінації за віком, додаткового позитивного враження додає аналіз множинної дискримінації.

Загалом, рецензентом зазначено, що аналізуючи дисертацію Грень Н.М. можна зробити висновок, що ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій сформульованих у дисертації забезпечується: оригінальністю змісту і логікою викладання матеріалу; широтою й різноманітністю опрацьованої джерельної бази, особливо вражає кількість іноземних досліджень; використанням власних авторських пропозиції щодо удосконалення правової політики протидії віковій дискримінації в Україні.

Сірант Мирослава Миколаївна визначила особливу актуальність репрезентованого дослідження, бо питання протидії нерівності є суттєвим у контексті глобалізаційно-інформаційних загроз. Незважаючи на певний прогрес у розвитку суспільства, проблема рівності осіб за віковою ознакою існує у нашій країні. У більшості випадків саме люди літнього віку зазнають дискримінації, зокрема, під час працевлаштування, оплати праці, у доступі до представництва у владі, найчастіше саме вони є жертвами домашнього насильства.

Авторка комплексно опрацювала і висвітлила проблему дискримінації за віком в контексті правового аналізу, визначила аспекти становлення та тенденцій розвитку окремих форм дискримінації та її проявів у різних галузях суспільного життя у вітчизняній системі правових знань.

Методологія дослідження є відповідною, авторською та доволі широкою, висновки аргументовані. Вражає кількість використаних досліджень іноземних авторів, статистичних звітів, сучасних казуальних справ багатьох країн світу.

Практичне значення дисертації полягає у науково-теоретичній і практичній цінності, сформульовані висновки і пропозиції сприятимуть удосконаленню законодавства, юридичної практики та освітньої сфери.

Забокрицький Ігор Ігорович зауважив, що Україна як демократична, правова держава проходить важкий етап свого становлення і низка проблем ще є невирішеною, серед них дискримінація людини за будь-якою ознакою. На цьому шляху вагомо впровадити належне нормативне та інституційне регулювання питань вікової дискримінації, як одної з найпоширеніших її форм.

В рецензованій дисертації здійснено комплексне дослідження дискримінації за віком та інституційного механізму її подолання в Україні, визначено правові основи дискримінації, судового, позасудового та міжнародного механізму її подолання. У науковому дослідженні здійснено комплексний аналіз дискримінації у контексті конституційно-правового регулювання, здійснено аналіз інституційного механізму подолання вікової дискримінації та вдосконалення правового регулювання заборони дискримінації в Україні. Охарактеризовано основні елементи конституційно-правового регулювання в сфері забезпечення рівності всіх людей у реалізації їх прав та свобод, розкрито методологічний інструментарій правового дослідження вікової дискримінації та інституційного механізму її подолання.

Загалом, аналізуючи дисертацію Грень Н.М. можна зробити висновок, що авторкою було вирішено актуальну наукову проблему щодо теоретико-правового розуміння сутності, передумов становлення та розвитку, аспектів правової політики у сфері недискримінації за віковою ознакою на основі розробленої авторської системи методологіювання. Окремо слід зазначити, що вибір напрямку дослідження є актуальним та аргументованим, а тема є комплексно проаналізована та досліджена. Висновки та наукові положення дисертаційної роботи належним чином обґрунтовані, носять творчий характер. У дисертаційній роботі, проведеній на основі аналізу правової доктрини, нормативно-правових актів та практики їх реалізації, були сформульовані висновки, рекомендації, проблеми та пропозиції щодо запобігання та протидії віковій дискримінації у будь-якій сфері суспільного життя. Структура дисертації є чіткою, логічно побудованою та визначається метою і завданнями дослідження.

Також було вказано на такі зауваження: ширше висвітлити поняття генезисного становлення вікової дискримінації як негативного соціального явища; додаткової аргументації потребує вибір країн, що обрані для компаративного аналізу дискримінації за віком; слід уточнити взаємодетермінацію понять «стигматизація за віком» і «вікова

дискримінація»; відповідно до сучасних політико-правових та соціальних обставин доречно було б присвятити предметнішу увагу дискримінації за ознакою віку в умовах військових дій.

Водночас, всіма рецензентами зазначено, що висловлені зауваження є дискусійними та не впливають загалом на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

З оцінкою дисертаційної роботи також виступили присутні на фаховому семінарі: Ортинський В. Л., директор Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти, доктор юридичних наук, професор; Гарасимів Т. З., професор кафедри теорії права та конституціоналізму, доктор юридичних наук, професор; Жаровська І. М., професор кафедри теорії права та конституціоналізму, доктор юридичних наук, професор; Ковальчук В. Б., завідувач кафедри теорії права та конституціоналізму, доктор юридичних наук, професор; Гумін О. М., завідувач кафедри кримінального права і процесу, доктор юридичних наук, професор; Сливка С. С., професор кафедри теорії права та конституціоналізму, доктор юридичних наук, професор; Личенко І. О., завідувач кафедри цивільного права та процесу, доктор юридичних наук, професор; Хомишин І. Ю., професор кафедри адміністративного права та процесу, доктор юридичних наук, професор; Канцір В. С., професор кафедри кримінального права і процесу, доктор юридичних наук, професор.

Виступаючі відзначили актуальність теми «Дискримінація за віком: правовий аспект», наукову новизну і практичне значення основних результатів та висновків дисертації, особистий внесок здобувача, практичне застосування та впровадження одержаних результатів.

Загальна характеристика дисертаційної роботи – позитивна.

Перевірено наявність необхідної кількості публікацій (монографія, 20 статей у наукових фахових виданнях України, 4 статті у виданнях, що включені до наукометричних баз даних Scopus / Web of Science та 20 апробацій дисертаційного дослідження), що свідчить про повноту опублікованих матеріалів.

Порівняння положень кандидатської дисертація Грень Н. М. «Реалізація права людини на справедливий суд шляхом процедури присудової медіації: теоретико-правове дослідження» свідчить про відсутність у докторській дисертації «Дискримінація за віком: правовий аспект» захищених раніше положень.

Зважаючи на висловлене, можна зробити висновок про те, що обговорювана дисертація є самостійним завершеним науковим дослідженням, у якому отримані суттєві нові обґрунтовані результати, що

мають вагоме значення для правової науки.

Дисертація на тему: «Дискримінація за віком: правовий аспект» - відповідає паспорту спеціальності 12.00.01 - теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень та вимогам, які ставляться до робіт на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук, пп. 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ № 1197 від 17.11.2021 р.

4. Заслухавши та обговоривши доповідь Грень Наталії Михайлівни, а також за результатами попередньої експертизи представленої дисертації на фаховому семінарі, прийнято наступні висновки щодо дисертаційної роботи «Дискримінація за віком: правовий аспект»:

Висновок

фахового семінару

**Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка» про наукову новизну,
теоретичне та практичне значення результатів дисертації
«Дискримінація за віком: правовий аспект»,
представленої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за
спеціальністю 12.00.01 - теорія та історія держави і права; історія
політичних і правових учень
Грень Наталії Михайлівни**

4.1 **Актуальність теми дисертації.** Глобальною проблемою сучасного суспільства є дискримінація, яка зазіхає на індивідуальність, демократизм, гуманізм, рівність та інші ціннісні категорії, вироблені людством роками. Стигматизація, ущемлення, приниження, надання переваги іншим – це все прояви дискримінації. Недискримінація та рівність, як основні поняття духовної культури людства, виступають абсолютном розвитку антропологічної сутності особистості. Тоді як дискримінація вражає саму сутність людини через її зовнішнє несприйняття, порушує внутрішні імперативи та знищує індивідуалізацію. У широкому розумінні дискримінація – явище несумісне з уявою про гідність, яка властива кожному члену людської спільноти, котрий володіє рівними і невід’ємними правами. Однак

суспільні стереотипи доволі часто порушують індивідуальну цінність особи лишень на підставі того, що вона належить до «іншої групи».

Дискримінація за віковим критерієм є особливо актуальною проблемою сьогодення. Дискримінація людей за віком містять розмаїття форм і дій, які призводять до відмінностей і переваг стосовно людей, у тому числі за критерієм віку. Поряд з цим правове регулювання цієї проблеми та належна правозастосовна і судова практика майже відсутні.

Вікова дискримінація має деструктивні прояви як для держави, так і для суспільства та індивідуума, оскільки первинна шкода завдається дискримінованій групі, а згодом непрямі, глибинні наслідки настають для суспільства загалом. Держава, в якій із терпимістю ставляться до дискримінації, формує суспільство, де люди позбавлені можливості вільно та повною мірою розкрити свій потенціал, захистити права та законні інтереси. Сьогодні в Україні, на жаль, мають місце прояви дискримінації всіх вікових груп в різноманітних суспільних відносинах. Дискримінація за віком є найпоширенішою формою насильства та порушення прав людини, вона зачіпає мільйони людей щодня, і її дуже важко розпізнати.

Вік є невід'ємною характеристикою людини, що впливає на її правовий статус та соціальне становище. Саме вік є домінуючою ознакою дискримінації. Це зумовлено двома обставинами: по-перше, ця ознака притаманна всім людям, на відміну від інших ознак дискримінації, як-от стать, раса, національність тощо; по-друге, вік має змінну характеристику, тобто протягом життя людина завжди потраплятиме в якусь вікову групу, що буде дискримінаційною ознакою. Ніхто не застрахований від потрапляння у ситуацію, де є дискримінація. Проте зазвичай у цю групу найчастіше потрапляють діти та люди літнього віку як соціально незахищені особи. Правові проблеми подолання дискримінації за віковою ознакою у сучасний період

постають досить радикально, згодом проблема буде тільки загострюватися, тому що демографічна криза зростатиме і її наслідки мають непередбачуваний, біфуркаційний характер. Пандемічні загрози та військовий конфлікт значно посилили реальну проблему вікової дискримінації.

Загальні проблеми дискримінації та її правового тлумачення розглядали науковці національної школи права, зокрема В. П. Горбатенко, К. М. Вітман, В. Б. Ковальчук, А. А. Коваленко, І. О. Кресіна, З. П. Равлінко, Л. І. Лойко, Т. В. Міхайліна, Н. В. Сербин, І. В. Янковець та інші. Аналіз зовнішніх впливів соціального середовища, глобалізації та забезпечення принципів рівності та верховенства права у системі прав людини знаходимо у працях таких провідних учених, як В. П. Базова, Я. С. Богів, Ю. М. Бисага, О. В. Грищук, С. М. Задорожна, І. І. Забокрицький, І. М. Жаровська, Н. В. Оніщенко, М. В. Осядла, Н. А. Сердюк, С. С. Сливка, С. П. Погребняк, А. С. Романова, Т. В. Чехович та інші.

Окремих питань дискримінації дітей у різних сферах суспільних відносин торкалися Т. З. Гарасимів, Н. В. Ортинська, Р. Ю. Матяшовська, В. Ю. Колесник, М. М. Сірант, Б. Р. Стецюк, М. Ю. Щирба та інші.

Вікова дискримінація також розглядається в іноземних наукових джерелах, фахівці сконцентровують свою увагу на питаннях протидії дискримінації осіб старшої вікової групи, зокрема D. Abrams, C. Barber, A. Barrett, D. Burnes, R. Cope, V. de la Fuente-Núñez, J. Hannah, C. R Henderson Jr, M. Naiman-Sessions, P. Nash, A. Officer, S. Pascale, K. Pillemer, M. L. Schneiders, C. Sheppard, J. A. Thiyagarajan, M. Vauclairand, M. Wassel.

Особливості соціального статусу осіб літнього віку розкрито в межах окремих галузей знань, країн та сфер дослідження, зокрема K. Terrell, E. Brynjolfsson, J. Horton, A. Ozimek, D. Rock, G. Sharma, Н.-

Yi TuYe у сфері праці, D. O'Shea, Н. Н. Р. Kluge, S. Harper у медицині.

Правовим аспектам протидії дискримінації дітей та молоді приділяють свою увагу в іноземній доктрині J. M. Montepare, T. Redman, S. M. Roy, E. Snape, E. Young-Bruehl, L. A. Zebrowitz, V. A. Zelizer та інші.

Однак, попри суттєву активізацію уваги науковців до цієї проблеми, як в національній, так і іноземній доктрині відсутні комплексні дослідження, які б аналізували питання дискримінації як негативного соціального явища. Тим паче, відсутні праці, які б були присвячені загальнотеоретичному розумінню правової природи вікової дискримінації. Розглядувана тематика досі не знайшла належного наукового висвітлення як вагома юридична проблема, що потребує широкої уваги і комплексного вивчення, в межах цього дослідження порушується вперше.

4.2 Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри.

Дисертація виконана відповідно до положень, визначених у «Стратегії людського розвитку», що затверджена Указом Президента України від 14 травня 2021 року; стратегічних цілей, що містяться у Розпорядженні Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2022 року № 1155-р «Про схвалення Стратегії комунікації з питань європейської інтеграції України на період до 2026 року»; Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 роки, затверджених постановою Загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 року; спрямована на реалізацію Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015; тематичним напрямам, визначених постановою Кабінету Міністрів України № 942-2011-п «Про

затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2021 року».

4.3 Особистий внесок здобувачки в отриманні наукових результатів.

Усі наукові результати, викладені в дисертаційній роботі, отримані автором особисто. З наукових праць у дисертації знайшли відображення лише ті розробки та пропозиції, які є результатом власних досліджень здобувачки.

У спільних наукових роботах авторіві належать: обґрунтування наукового напрямку, формулювання мети роботи; обґрунтування і розроблення методологічного інструментарію, участь у постановці та проведенні експериментальних досліджень; теоретико-правове обґрунтування положень, систематизація і групування підходів до проблеми вікової дискримінації, встановлення теоретичних залежностей; формулювання новизни і основних висновків за результатами роботи; аналіз та узагальнення отриманих результатів дослідження.

4.4 Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується кількома чинниками: оригінальністю змісту та логікою викладання матеріалу; широтою й різноманітністю опрацьованої джерельної бази, міжнародних та національних нормативно-правових актів, прецедентної практики; використанням результатів соціологічних досліджень та правової практики України і низки інших держав.

Емпіричну базу дослідження становлять аналіз міжнародних звітів та комплексних зведень, міжнародних і національних статистичних

показників, нормативні джерела, матеріали практики зарубіжних країн, зокрема Австрії, Аргентини, Бельгії, Грузії, Естонії, Італії, Великобританії, Греції, Канади, Кіпру, Латвії, Литви, Нідерландів, Німеччини, Нової Зеландії, Польщі, Словаччини, США, Туреччини, Фінляндії, Франції, Чехії, Швеції, Швейцарії, Японії та інших, судова практика Європейського суду з прав людини (понад 40 справ), а також дані опитування 340 респондентів, що проведене за авторськими анкетами впродовж 2018–2021 років у м. Львові.

Це дозволило Грень Н.М. запропонувати низку теоретичних висновків, законодавчих пропозицій і практичних рекомендацій, пов'язаних з проблемами запобігання та протидії вікової дискримінації.

4.5

Основні результати роботи, що становлять наукову новизну та практичну значущість, полягають у такому:

уперше:

– запропоновано власний понятійно-категоріальний апарат вікової дискримінації, зокрема такі термінопоняття:

1) *«дискримінація за віком»*, що трактується як ситуація, в якій особа через свій вік зазнає обмеження у визнанні, реалізації прав, свобод, законних інтересів у будь-якій формі або до неї ставляться менш сприятливо, ніж би ставилися до особи іншого віку у порівняльній ситуації;

2) *«множинна дискримінація за віком»*, котру запропоновано тлумачити як дискримінацію особи чи групи осіб у будь-якій її формі та на основі будь-якої комбінації двох або більше підстав, однією з яких є вік, при цьому підстави накладаються одна на одну, підсилюючи негативні наслідки дискримінації;

3) *«гарантії запобігання та протидії віковій дискримінації»* позиціоновано як специфічний комплекс умов, засобів, методів та принципів забезпечення, реалізації, охорони та захисту прав людини в

контексті недопущення порушення рівності за віковою ознакою та протидії порушення вікової дискримінації;

– визначено основні характеристики вікової дискримінації, зокрема: дискримінаційною характеристикою є вік особи; на відміну від інших видів дискримінації, характеризується тим, що потенційною жертвою може бути будь-яка особа; простежується змінність ознаки дискримінації протягом життя; має ширшу латентність, ніж інші її види, та є найбільш соціально толерованою; вік є особливо складним для тлумачення ознаки як дискримінаційної та згруповано соціальні умови, що сприяють дискримінації за віком в сучасному глобалізованому суспільстві в умовах пандемічних загроз та військових конфліктів;

– розроблено систему принципів правової політики недискримінації за віковою ознакою, котрі формують базис для нормативної діяльності держави, правореалізаційної та правозастосовної практики: *загальні* (верховенство права, законність, рівність, справедливість) та *спеціальні* принципи (горизонтальності, індивідуалізації у сфері визначення чинників та засобів захисту від дискримінації, принцип обов'язку доказування відповідача);

– запропоновано алгоритм дій правозастосовувача щодо виявлення прямої вікової дискримінації та виокремлено обов'язкові елементи непрямої дискримінації за віком;

– узагальнено вимоги, що можуть тлумачитися як законне посилення/легітимна мета дискримінаційної ситуації при порушенні права на працю та доведено, що додаткові гарантії права на працю неповнолітніх носять ознаки непрямої дискримінації, оскільки вони ставлять цю групу в дискримінаційну ситуацію через утруднення під час працевлаштування, покладаючи на роботодавця додаткові обтяжливі зобов'язання;

– згруповано вікові дискримінаційні прояви при реалізації медичних прав шляхом визначення недоліків правової політики у сфері охорони

здоров'я щодо дітей та запропоновано введення нормативних конструктів, що передбачатимуть: можливість за заявою пацієнта старше 16 років відмови батькам у праві отримання інформації про стан здоров'я дитини, якщо така відмова не впливатиме на медичні результати; право без дозволу батьків до досягнення повноліття отримати медичну консультацію щодо безпечності статевих зносин; заборону ознайомитися з результатами генетичного скринінгу, зробленого дитині або її близьким родичам, якщо результати його можуть містити інформацію, яка має значення для здоров'я цієї особи, до досягнення повноліття;

– мотивовано, що застосування принципу «максимізації вигоди від лікування», котрий потребує урахування прогнозу виживання, фактично означає надання пріоритету молодим пацієнтам, тому зазначені норми мають ознаки непрямой дискримінації за віком та доведено негативну національну практику прямої дискримінації у локальних медичних протоколах; запропоновано комплекс заходів протидії дискримінації при реалізації медичних прав особи;

– систематизовано чотири групи гарантій протидії віковій дискримінації: політичні; ідеологічні; соціальні; юридичні (нормативні, інституційні); виокремлено риси гарантій недискримінації за віковою ознакою в сучасній правовій реальності;

– для вдосконалення нормативних правових гарантій запропоновано: внести зміни до Конституції України, де вік вказати не факультативною ознакою через поняття «та інше», а нормативно визначеною ознакою дискримінації; удосконалити процедуру експертизи нормативно-правових актів на предмет недопущення дискримінації; внести доповнення до законодавчої бази в контексті гармонізації національного законодавства у сфері запобігання та протидії дискримінації із правом Європейського Союзу; удосконалити інститут відповідальності за дискримінаційні дії, зокрема за віковою ознакою;

– згруповано інституційні гарантії запобігання та протидії

дискримінації за віком у модельні групи та обґрунтовано потребу створення інституту Урядового уповноваженого у справах вікової дискримінації, розроблено основні завдання такого спеціального органу, які запропоновано впровадити у законодавство;

удосконалено:

– вихідні методологічні основи дослідження дискримінації за віком завдяки виокремленню підходів, авторської рівневої системи методологування та парадигмальних чинників трансформації сучасного співіснування людства, що впливають на зміну методологічного інструментарію у досліджуваній сфері;

– розуміння дискримінації як загальної характеристики, тлумачення взаємозалежності та розбіжності понять «справедливість», «рівність» та «недискримінація»; особливостей допустимості відхилення від ідеї рівності заради досягнення принципу недискримінації;

– зміст поняття віку як нормативно-соціальної категорії, що полягає у констатації настання певних часових меж життя особи, в якому вона може легально займатися певною діяльністю, набувати прав та обов'язків, спеціального правового статусу та систематизацію винятків посилення на вік як виправдану ознаку, котрі не тлумачаться як такі, що створюють дискримінаційну ситуацію;

– найпоширеніші види суміщення ознак у множинній віковій дискримінації, зокрема: вікова дискримінація біженців та мігрантів; дискримінація за віком і станом здоров'я; гендерно-вікова дискримінація; дискримінація у сфері гендерної/сексуальної ідентичності та віку;

– узагальнення сфер соціальної активності та комунікації, де найбільше проявляється вікова дискримінація: сфера громадської мобільності; інформаційна; фінансова та страхова; юридична сфера та сфера рекламної діяльності;

– групування міжнародних-нормативних гарантій, зокрема тих, що: регулюють недискримінацію як загальну родову категорію;

регламентують множинну дискримінацію; стосуються протидії окремим галузям дискримінації за віком; визначають недопущення дискримінації щодо осіб літнього віку; забезпечують недопущення дискримінації дітей та компаративістське розуміння чинних систем законодавства у сфері вікової дискримінації;

набули подальшого розвитку:

– наукові позиції щодо джерельної бази дослідження завдяки групуванню попередніх авторських здобутків за предметом та сферою аналізу;

– дискусії щодо критики хронологічного визначення мінімальної вікової межі через заперечення вільного розуміння віку, що може спричинити значні організаційні, компетентнісні, інституційні та економічні витрати щодо оцінювання кожного випадку під час встановлення межі мінімального віку та ускладнить правову практику;

– теоретичні позиції про рівні залученості індивідуума та суспільства у дискримінаційні ситуації завдяки виокремленню мікрорівня, мезорівня і макрорівня дискримінації;

– пропозиції щодо вдосконалення Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про лікарські засоби», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» та Цивільного кодексу України за допомогою встановлення низки норм, котрі б протидіяли віковій дискримінації та додали колізійність чинних норм права у цій сфері стосовно віку;

– пропозиції удосконалення правового регулювання страхової діяльності щодо дотримання принципу недискримінації за віковою ознакою;

– критичні тези про практику діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини через констатацію відсутності його уваги до цього виду дискримінації, незастосування інституту експертного висновку в дискримінаційних справах у судових інстанціях;

– мотивація трансформації розуміння вікової дискримінації ЄСПЛ у зв'язку з тим, що на сучасному етапі розвитку судових гарантій дискримінацію визнано як самостійну юридичну категорію, яка не потребує застосування додаткової норми матеріальної частини Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод;

– аналітичні дані про незначну чинну судову практику України та низки європейських держав у сфері вікової дискримінації, що вказує на потребу актуалізації проблематики у соціально-правовій реальності.

4.6 Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

1.1. Монографії

1. Грень Н.М., 2022а. *Дискримінація за віком: правовий аспект : монографія*. Львів : СПОЛОМ, 596 с.

1.2. Публікації у наукових фахових виданнях України

2. Грень Н.М., 2020а. Міжнародні інституційні органи попередження та протидії дискримінації осіб літнього віку. *Право і суспільство*, 6(2-1), с. 16-19.

3. Грень Н.М., 2020б. Актуалізація проблеми дискримінації за віком: наслідки пандемії COVID-19. *Наше право*, 4, с.5-9.

4. Грень Н.М., 2020в. Різновекторність засобів подолання проблем дискримінації за віком *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 4 (2), с. 9-13.

5. Грень Н.М., 2021а. Дискримінація за віком (на прикладі казусів Європейського Союзу) *Європейські перспективи*, 1, с. 5-9.

6. Грень Н.М., 2021б. Принципи правової політики у сфері недискримінації за віковою ознакою. *Журнал східноєвропейського права*, 86, с. 17-21.

7. Грень Н.М., 2021в. Конституційні принципи правової політики у сфері недискримінації за віковою ознакою. *Наше право*, 1, с. 46-50.

8. Грень Н.М., 2021г. Порівняльно-правовий аналіз конституційного регулювання дискримінації за віком (на прикладів держав ЄС). *Держава і регіони. Серія: ПРАВО*. 1 (71), с.8-11.

9. Грень Н.М., 2021д. Вік як ознака дискримінації: на прикладі Європейського суду з прав людини. *Журнал східноєвропейського права*, 84, с. 5-9.

10. Грень Н.М., 2021е. Світова правова політика щодо старіння населення: глобальні виклики в контексті Цілей сталого розвитку. *Право UA*, 1, с.20-24.

11. Жаровська І.М., Грень Н.М., 2021а. Глобальні виклики у сфері вікової дискримінації. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Юридичні науки"*, 2(30-8), с. 51-54. (Особистий внесок: оброблення та опис результатів дослідження, групування чинників, що прямо впливають на сучасну політику держави у сфері дискримінації, формулювання висновків).

12. Грень Н.М., 2021є. Тлумачення терміну «дискримінація» в сучасній юридичній науці. *Журнал східноєвропейського права*, 87, с. 46-50.

13. Грень Н.М., 2021ж. Гарантування правової політики недискримінації. *Juris Europensis Scientia*, 2, с. 17-20.

14. Грень Н.М., 2021з. Уповноважений з питань захисту від дискримінації: конституційний аналіз в контексті гарантування вікової рівності. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*, 1, с. 114-117.

15. Грень Н.М., 2021и. Молодіжні рухи проти дискримінації за віком. *Юридичний науковий електронний журнал*, 4, с. 39-41.

16. Грень Н.М., 2021і. Порушення конституційного права на працю як прояв дискримінації віком. *Юридичний вісник*, 2, с. 92-97.

17. Грень Н.М., 2021ї. Розрізнення між поколіннями як підґрунтя дискримінації за віковою ознакою. *Європейські перспективи*, 2, с.10-14.

18. Жаровська І.М., Грень Н.М., 2021б. Генезис правової політики недискримінації. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія «Юридичний вісник. Повітряне і космічне право»*, 4 (61), с. 47-53. (Особистий внесок: оброблення та опис результатів проведеного дослідження, групування історико-правових етапів розвитку видів дискримінації).

19. Грень Н.М., 2022б. Принцип недискримінації в європейських судових інституціях. *Європейське право*, 3, с. 27-32.

20. Грень Н.М., 2022в. Вікова дискримінація поза трудовою сферою. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Юридичні науки"*, 4 (36), с. 46-50.

21. Грень Н.М., 2022г. Юридико-соціологічна характеристика дискримінації як форми соціальної девіації. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Юридичні науки"*, 3 (35), с. 48-53.

1.3. Статті у виданнях, що включені до наукометричних баз даних Scopus / Web of Science

22. Blikhar V.S., Hren N.M., 2021. Age discrimination as a threat to the anthropological absolute of human being (using the pandemic crisis as an example). *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, 20, p. 28–38. (Особистий внесок: оброблення та опис результатів проведеного дослідження).

23. Gren N., Hutsuliak O., Shai R., 2022. Models of quasi-judicial bodies providing protection against discrimination. *Pakistan Journal of Criminology*, 14 (2), p. 109-117. (Особистий внесок: класифікація позасудових органів протидії дискримінації, аналіз іноземного досвіду, формулювання висновків).

24. Gren N., Hutsuliak O., Dostdar R., Peresh I., Roshkanyuk V., 2022. Social and legal problems of discrimination by age in the medical field. *Cuestiones Políticas*. 40(74), p. 704-721. (Особистий внесок: формулювання методології, аналіз рівня дискримінації за віком серед медичних працівників та пацієнтів старшої вікової групи).

25. Hren N., Kelman M., Ryvovar M., Koval A., Melnyk Y., 2022. Human rights and current discriminatory manifestations (on the example of age discrimination in the social and communicative sphere). *The Age of Human Rights Journal*. 19, p. 71-91. (Особистий внесок: оброблення та опис результатів дослідження, визначення напрямків дискримінації за віком у соціальній та комунікативній сфері, формулювання висновків).

2. Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

26. Грень Н.М., 2020г. Дискусійна практика США у сфері інституційних гарантій протидії дискримінації за віком. *Місце юридичних наук у формуванні правової культури сучасної людини: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 25–26 грудня 2020 р.)*. с. 20-22.

27. Gren N., 2020 The Age Discrimination in Employment Act (USA) *Научные исследования: парадигма инновационного развития: сборник тезисов научных трудов V Международной научной конференции (Прага, Чехия, 28 декабря 2020 года)*, с. 124-125.

28. Грень Н.М., 2021й. Європейські стандарти у сфері дискримінації за віком *Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 22–23 січня 2021 року)*, с. 5-7.

29. Грень Н.М., 2021к. Передумови подолання дискримінації за віком *Science and civilization – 2021: materials of the XVII International scientific and practical Conference (Sheffield, 30 January-07 February 2021)*, с. 52-54.

30. Жаровська І.М., Грень Н.М., 2021в. Аспекти дискримінації осіб старшої вікової групи. *Національний та міжнародний механізми захисту прав людини: постмодерні тенденції розвитку, виклики та шляхи модернізації: збірник матеріалів тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. 0000К0иїв, 26 лютого 2021 р.)*, с.26-31 (Особистий внесок: оброблення та опис результатів дослідження, юридичне тлумачення старшої вікової групи, формулювання висновків).

31. Грень Н., 2021л. Судова практика іноземних держав у сфері дискримінації за віком. *Незалежність України: права людини та*

національна безпека: збірник матеріалів Першої міжнародної науковопрактичної конференції (м. Львів, 21 травня 2021 р.), с. 228-230.

32. Грень Н.М., 2021м. Множинна дискримінація: до постановки проблеми *Правова наука і державотворення в Україні у світлі сучасних глобалізаційних викликів: історія, теорія, практика (до 25-ї річниці Конституції України): матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Маріуполь – м. Кривий Ріг, 11 червня 2021 р.)*, с. 139-141.

33. Грень Н.М., 2021н. Історія розвитку правових механізмів протидії дискримінації. *Конституційно-правове будівництво на зламі епох: пошуки оптимальних моделей: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 22 червня 2021 р.)*, с. 237-241.

34. Gren N.M., 2021 Manifestations of discriminatory status of migrant children *Nauka: teoria i praktyka – 2021: materialy XVII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (Przemyśl, 07 - 15 sierpnia 2021 r)*, с.58-59.

35. Gren N., 2021a. Discrimen: Nis sunt dracones. *Новини на научния прогрес – 2021: матеріали за XVII международна научна практична конференция (София, 17 - 25 август 2021)*, с. 70-72

36. Грень Н.М., 2021о. Удосконалення правового регулювання дискримінації за віком відповідно до європейських стандартів. *Конституційно-правове будівництво на зламі епох: пошуки оптимальних моделей: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (присвяченої 30-тій річниці з дня проголошення незалежності України) (м. Ужгород, 23 серпня 2021 р.)*, с. 64-67

37. Грень Н.М., 2021п. Дискримінація як негативне соціальне явище *Роль періодичних юридичних видань у формуванні правової держави: зарубіжний досвід та Україна: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 21 жовтня 2021 р.)*, с. 55-58.

38. Грень Н., 2021р. Конституційний принцип рівності та недискримінації: аспекти співвідношення *Правові засади європейської та євроатлантичної інтеграції України: досягнення та перспективи: збірник матеріалів учасників П'ятої міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 19 листопада 2021 р.)*, с. 70-71

39. Грень Н.М., 2021с. Затребувані конституційні зміни щодо дискримінації за віком *Актуальні проблеми правового регулювання в Україні та країнах ближнього зарубіжжя: матеріали XI міжнародної науково-практичної Інтернет конференції (м. Львів, 28 грудня 2021 р.)*, с. 68-69

40. Грень Н., 2022д. Досвід Албанії у боротьбі з віковою дискримінацією: уроки для України *Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави: збірник тез XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 8 червня 2022 року)*, с.10-11.

41. Грень Н.М., 2022е. Методологічні аспекти дискримінації за віком *Право і суспільство в реаліях карантинного періоду: всеукраїнська науково-практична конференція (м. Київ, 24 лютого 2022 р.)*, с. 18-19

42. Грень Н.М., 2022є. Недискримінаційна вікова політика як запорука реалізації європейських правових стандартів *Актуальні проблеми приватного права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні: збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару (м. Львів, 11 листопада 2022 року)*, с. 39-41

43. Грень Н.М., 2022ж. Позитивний європейський досвід політики у сфері протидії віковій дискримінації *Осінні юридичні читання – 2022. Сучасні проблеми законодавства, практики його застосування та юридичної науки. Випуск XXXII: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Осінні юридичні читання – 2022» (м. Вінниця, 24 листопада 2022 р.)*, с. 125-127

44. Грень Н.М., 2022з. Дискримінація за віком в умовах війни. *Права людини в період збройних конфліктів: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, присвяченої 25-річчю Національному університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 18 листопада 2022 року)*, с. 55-57.

45. Грень Н.М., 2022и. Європейські еталони інтеграційної політики у сфері правового регулювання вікової дискримінації. *Правові засади європейської та євроатлантичної інтеграції України: досягнення та перспективи: збірник матеріалів учасників Шостої міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 25 листопада 2022 року)*, с. 85–87.

В цілому, основні положення та результати роботи повністю викладено у зазначених наукових працях.

4.7 Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо.

Основні положення дисертаційної роботи оприлюднено у виступах і доповідях на науково-практичних конференціях, зокрема: «*Місце юридичних наук у формуванні правової культури сучасної людини*» (м. Запоріжжя, 25–26 грудня 2020 р.); V Международной научной конференции «*Научные исследования: парадигма инновационного развития*» (г. Прага, 28 грудня 2020 р.); «*Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин*» (м. Харків, 22–23 січня 2021 р.); XVII International scientific and practical Conference «*Science and civilization – 2021*» (Sheffield, 30 January–07 February 2021); «*Національний та міжнародний механізми захисту прав людини:*

постмодерні тенденції розвитку, виклики та шляхи модернізації» (м. Київ, 26 лютого 2021 р.); *«Незалежність України: права людини та національна безпека»* (м. Львів, 21 травня 2021 р.); *«Правова наука і державотворення в Україні у світлі сучасних глобалізаційних викликів: історія, теорія, практика (до 25-ї річниці Конституції України)»* (м. Маріуполь – м. Кривий Ріг, 11 червня 2021 р.); *«Конституційно-правове будівництво на зламі епох: пошуки оптимальних моделей»* (м. Ужгород, 22 червня 2021 р.); XVII Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji *«Nauka: teoria i praktyka – 2021»* (Przemyśl, 07–15 sierpnia 2021 r.); *«Конституційно-правове будівництво на зламі епох: пошуки оптимальних моделей: матеріали міжнародної науково-практичної конференції»* (присвяченої 30-тій річниці з дня проголошення незалежності України)» (м. Ужгород, 23 серпня 2021 р.); XVII міжнародна научна практична конференція *«Новини на научний прогрес – 2021»* (г. Софія, 17–25 августа 2021 г.); *«Роль періодичних юридичних видань у формуванні правової держави: зарубіжний досвід та Україна»* (м. Ужгород, 21 жовтня 2021 р.); *«Правові засади європейської та євроатлантичної інтеграції України: досягнення та перспективи»* (м. Львів, 19 листопада 2021 р.); *«Актуальні проблеми правового регулювання в Україні та країнах ближнього зарубіжжя»* (м. Львів, 28 грудня 2021 р.); *«Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави»* (м. Львів, 8 червня 2022 р.); *«Право і суспільство в реаліях карантинного періоду»* (м. Київ, 24 лютого 2022 р.); *«Актуальні проблеми приватного права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні»* (м. Львів, 11 листопада 2022 р.); *«Права людини в період збройних конфліктів»* (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції *«Осінні юридичні читання – 2022»* (м. Вінниця, 24 листопада 2022 р.); *«Правові засади європейської та євроатлантичної інтеграції України: досягнення та перспективи»* (м. Львів, 25 листопада 2022 р.).

4.8 Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати

Для впровадження у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» передано:

понятійно-категоріальний апарат щодо розуміння вікової

дискримінації (розділ II, підрозділ 2.1. «Вікова дискримінація: правова характеристика»);

загальні та спеціальні принципи правової політики недискримінації за віковою ознакою (розділ III, підрозділ 2.1. «Осмислення загальних та спеціальних принципів правової політики у сфері недискримінації за ознакою віку»);

алгоритм дій правозастосовувача щодо виявлення прямої вікової дискримінації та обов'язкові елементи непрямой дискримінації за віком (розділ III, підрозділ 3.2. «Юридичне розуміння та комплексна дескрипція форм дискримінації за віком»);

тлумачення поняття «множинна дискримінація за віком» (розділ III, підрозділ 3.3. «Множинна дискримінація: комбінована проблема вікової дискримінації»);

вимоги, що слід тлумачити як законне посилання/легітимну мету дискримінаційної ситуації у трудовій сфері (розділ IV, підрозділ 4.1. «Дискримінація за віком, що порушує право на працю та заходи її протидії»);

детермінування гарантії принципу вікової недискримінації (розділ IV, підрозділ 5.1. «Система міжнародно-правових та регіональних гарантій недискримінації людини за віковою ознакою»).

Подані матеріали можуть застосовуватися при викладанні дисциплін «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Правова глобалістика», «Міжнародний захист прав людини», «Правове забезпечення гендерної рівності», «Європейський суд з прав людини: практика діяльності», а також при підготовці навчальних та робочих програм, проектуванні семінарських і практичних занять, питань семестрового контролю для студентів спеціальності 081 «Право».

4.9 Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі народного господарства, де вони можуть бути застосовані.

Сформульовані в дисертації висновки і пропозиції мають практичну цінність для вітчизняних правотворчих і правореалізаційних процесів. Обґрунтовані в дисертації узагальнення, висновки і пропозиції спроектовані на використання у:

– *правотворчості* – як теоретико-правове підґрунтя формування політики запобігання та протидії вікової дискримінації на загальнодержавному та регіональному рівнях у всіх сферах суспільного

життя;

– *правореалізації* – для підвищення рівня обізнаності та правосвідомості всіх правореалізуючих та правозастосовних суб'єктів стосовно правової природи, форм та проявів дискримінації, у тому числі вікової, аспектів боротьби з нею та вироблення юридичної та суспільної практики нульового толерування дискримінаційним проявам.

4.10 Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення.

Дисертація складається із анотації, вступу, п'яти розділів, що містять 14 підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Дисертація Грень Наталії Михайлівни «Дискримінація за віком: правовий аспект» за структурою, мовою та стилем викладення матеріалу відповідає вимогам, встановленим Міністерством освіти і науки України, відповідно до наказу № 40 від 12.01.2017 р. (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019 р.)

4.11 У докторській дисертації «Дискримінація за віком: правовий аспект» матеріали кандидатської дисертації «Реалізація права людини на справедливий суд шляхом процедури присудової медіації: теоретико-правове дослідження» (Грень Наталія Михайлівна) не використовувались.

4.12 Відповідність дисертації паспорту спеціальності, за якою вона представлена до захисту.

Дисертація за сутністю наукової проблеми, завдань та отриманими результатами, повністю відповідає паспорту спеціальності 12.00.01 - теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень (Перелік наукових спеціальностей затверджений Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 14 вересня 2011 року № 1057) та вимогам, які ставляться до робіт на здобуття наукового ступеня доктора наук, пп. 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ № 1197 від 17.11.2021 р.

У ході обговорення дисертаційної роботи не було висунуто жодних зауважень щодо суті самої роботи.

5.3 урахуванням вище зазначеного,

фаховий семінар Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» ухвалив:

- 5.1** Дисертація Грень Наталії Михайлівни «Дискримінація за віком: правовий аспект» є завершеною науковою працею, у якій розв'язано науково-прикладну проблему, що має важливе значення для правової науки, що полягає у комплексному теоретико-правовому розумінні дискримінації за віком та формуванні належної правової політики протидії та запобігання віковій дискримінації.
- 5.2** У 45 наукових публікаціях повністю відображені основні результати дисертації, з них одна одноособова монографія, 20 статей у наукових фахових виданнях України, 4 статті у виданнях, що включені до наукометричних баз даних Scopus / Web of Science та 20 апробацій дисертацій дослідження на конференціях та науково-практичних заходах.
- 5.3** Дисертація Грень Наталії Михайлівни відповідає паспорту спеціальності 12.00.01 - теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень (Перелік наукових спеціальностей затверджений Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 14 вересня 2011 року № 1057) та вимогам, які ставляться до робіт на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук, пп. 7 та 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ № 1197 від 17.11.2021 р.

5.4 З урахуванням наукової зрілості, професійних якостей Грень Наталії Михайлівни дисертаційна робота «Дискримінація за віком: правовий аспект», що підготовлена за спеціальністю 12.00.01 - теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень рекомендується до розгляду спеціалізованою вченою радою.

За затвердження висновку проголосували:

за 12 (дванадцять)

проти – немає

утримались – немає

Голова фахового семінару
директор Навчально-наукового
інституту права, психології та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»,
доктор юридичних наук, професор

В.Л. Ортинський

Секретар фахового семінару
доктор юридичних наук, професор

І.М. Жаровська

Рецензенти:

професор кафедри теорії права та
конституціоналізму, доктор юридичних
наук, професор

В.С. Макарчук

професор кафедри теорії права та
конституціоналізму, доктор юридичних наук,
професор

М.М. Сірант

професор кафедри теорії права та
конституціоналізму, доктор юридичних наук,
професор

І. І. Забокрицький